

## KÄRLEKSBREV OCH RYSKA SATELLITER

Johanna Bölja Hertzberg, sång  
Katarina Hallberg, sång  
Emma Härdelin, sång  
Kersti Ståbi, sång

Urban Andersson, dragspel  
Görgen Antonsson, fiol, altfiol  
Jonas Olsson, cittra, kontrabas  
Ola Hertzberg, nyckelharpa, kontrabas  
Tomas "Limpan" Lindberg, gitarr, mandola, bosoki, mungiga

Tack...

Anna Steiner för lån av cittra, Eiwor och Stefan på arkivet i Järvsö, alla hjälpsamma människor på Svenskt Visarkiv, Henrik, mammorna och papporna för bilarna och skjutsarna.  
Och tack Jonas för att du kläckte idén och drog igång detta projekt.

Inspelad av Jonas Olsson i Järvsö under hösten 2004  
(Helsingegården och Föreningshuset i Nor)  
Mixad av Jonas Olsson och Lennart Östblom i Sandviken  
Mastrad av Claes Persson, CRP Recording  
Layout Ljusdals Tryck AB  
Foto Anna-Lena Nordebo  
Producerad av Jonas Olsson

Utgiven med stöd av Statens Kulturråd

Westpark Music CD 87122  
[www.WestparkMusic.de](http://www.WestparkMusic.de)

Sångerskorna på den här skivan är alla uppvuxna i Hälsingland och har starka rötter i landskapets folkmusiktradition – Johanna Bölja Hertzberg i Järvsö, Katarina Hallberg i Undersvik, Kersti Ståbi i Korskrogen och Emma Härdelin i Delsbo (delvis också i Jämtland). Att som barn vara del av en kreativ musikalisk miljö med föräldrar som är aktiva musiker sätter givetvis sin prägel på det man vill ägna sig åt senare i livet. Att välja sången på heltid har för dessa inte varit svårt utan egentligen bara att fortsätta på det som sedan länge fyllt deras tillvaro. Med åren har de med omfattande sjungande och musikutbildning utvecklats till de kanske främsta vissångerskorna i Hälsingland idag.

De har på olika sätt influerats av sångerskor som till exempel Lena Willemark, Maria Røjås, Susanne Rosenberg, Jeja Sundström, Dolly Parton, Kirsten Braten-Berg och inte minst Katarina Lundstedt (1876–1962) från Hassela. Genom äldre traditionsbärare som Katarina och andra hälsingesångare har de funnit nyckeln till den Hälsingska sångskatten som de så väl förvaltar.

Själva för de nu traditionen vidare genom kurser och utbildningar och att vara förebilder för unga vissångerskor. Johanna och Kersti är också konstnärliga ledare för projektet Hälsinge Sångverkstad som har stor betydelse för att fånga upp intresset för vissång hos den yngre generationen.

Förutom egen soloverksamhet finns de med som sångerskor i en rad folkmusikgrupper. Emma i Garmarna och Triakel, Katarina i Trio Fata, Johanna i Ditt Ditt Darium och Kapten Bölja. Kersti fanns tidigare i grupperna Svart Kaffe och Envisa.

Det är därför särskilt roligt och unikt att nu kunna samla dessa fyra till en gemensam produktion där de lyfter fram några av pärlorna i Hälsinglands stora skatt av visor.

Lennart Östblom

## Skämtvisa om roddare

Har du sitt en bonne ro mä bytta bakani båten  
har du sitt va sjelkuten gjorde, han låg å spela mä foten  
hej da dideladideja, har du sitt va sjelkuten gjorde  
han låg å spela med foten

Spelman såt å spelade på fiol bakani båten  
han spela falskt, dä va int alls nå roligt te höre på låten  
hej da dideladideja, han spela falskt  
dä va int alls nå roligt te höre på låten

Har du sitt en fiskare med fiskar bakani båten  
han sålde mört för e kannu vört å drack sä riktigt belåten  
hej da dideladideja, han sålde mört för e kannu vört  
å drack sä riktigt belåten

Efter Pelle Schenell, Gnarp  
Emma, Katarina, Görgen, Tomas

Trad. arr: samtliga medverkande

## Oväntad bröllopsgäst

Jungfrun hon gångar sig i rosendelund  
allt ned till sjöstrand  
där fick hon se ett förgyllande skepp  
som fullt med grevar var

Den yngsta, minsta greven  
som uppå skeppet var  
han ville med jungfrun trolova sig  
så unger som han var

Ungersven han tager gullringarna fem  
och sätter dem på jungfruns hand  
trolova du mig, du lillade vän  
det är ett kärleks band

Ungersven far bort allt om en tid  
för att se sig litet om  
låt ingen, ingen benarra dig  
jag kommer väl igen

När som sju år voro förgångna  
kommer ungersven hem igen  
då hälsar han på faderen sin  
huru mår allra kärestan min

Nu har du för länge varit borta  
idag står din käresta brud  
vem ska du nu få till din vän igen  
det vet den levande Gud

Ungersven sadlar sin gångare grå  
för att rida till bröllopsgård  
när han kom fram så fick han se  
huru härliga det bröllop står

Ungersven tog jungfrun i sin famn  
och dansade golvet om  
sakta som de dansade  
så bleknar hon på kind

Varför är du så bleker  
som förut var så röd  
som förut var som vallmoros  
när hon i sin fägring står

Ack jo jag må väl blekna  
och aldrig bliva röd  
de haver en annan benarrat mig  
och sagt att du var död

Ungersven han gångar i kammaren in  
luckar dörren igen efter sig  
så drog han upp sitt förgyllande svärd  
och stack uti sitt liv

När som blodet begynner att rinna  
som strida strömmar gör  
lucka han upp sin kammaredörr  
och ropte: Kom min käraste se

Gud nåde mig arma flicka  
gud nåde mig arma mö  
den ena är jag vigder vid  
den andra ligger död

En mycket spridd visa i hela Norden, första belägget är från Tyskland år 1544.  
Denna variant sjöngs av Agnes Gårder och hennes dotterdotter Helena Norin,  
Ljusdal, och vi har inspirerats av deras unisona sång.

Katarina, Johanna, Ola

Textbearb. Katarina och Johanna

Trad. arr: samtliga medverkande

## **DRIVER DAGG FALLER REGN**

Herr Olof han rider att möta sin brud  
långt borta i främmande land  
skön Jungfrun hon sömmar en gyllene skrud  
hon väver de skira gullband

När hösten är kommen skall brudkransen viras  
och Olof sitt bröllop med Jungfrun ska fira  
men framtiden igger i Herranoms hägn  
driver dagg, faller regn

Herr Olof tar tygeln, han håller sin häst  
förhäxad mot älven han ser  
ty Älvkungen där för sin dotter en fest  
vid stranden i skymningen ger

Herr Olof tar av sig sin hjälm och sitt pansar  
han bjuder upp Älvkungens dotter, de dansar  
gud tage den djarve Herr Olof i hägn  
driver dagg, faller regn

Herr Olof och Älvkungens dotter de drar  
långt fjärran att reda sitt bo  
den Lede stod redo att riddaren ta  
som bjudit en älva sin tro

Men hon var skön jungfrun han red för att vinna  
och Olof var riddaren hon längtat att finna  
och kärleken håller dem tryggt i sitt hägn  
driver dagg, faller regn

Ledmotivet som skrevs till filmen om Marit och Jon.

Kersti, Görgen, Tomas

Musik: Bengt Wallerström, Eskil Eckert-Lundin.

Text: Oskar Rydqvist

Förlag: Ehrling-Löfvenholm AB

Arr: samtliga medverkande

## Ro, ro fiskeskär

Ro, ro fiskeskär, många fiskar få vi där  
laxen går, gäddan slår  
slå ´n i nacken, kast ´n i backen  
spar den till jul eller påska  
en åt far, en åt mor  
en åt syster, en åt bror  
två åt den som rodde  
Sullan lull, koka kittelen full  
det kommer tre hungriga drängar  
den ena var halt, den andra var blind  
den tredje var trasig, han törs int gå in  
han står bakom dörren å gråter

Efter Signe Hall, Hassela

Katarina, Tomas

Trad. arr: samtliga medverkande

## FÖRARGAS EJ PÅ MIG

Förargas ej på mig, mina brev ej sönderriva  
och trampa dem med sand, att jag må ensam bliva  
ty jag finner ingen ann, än dig min vän så kär  
får jag ej äga dig, se då vill jag ensam gå

Skall jag då ensam gå i alla mina dagar  
och ej den vännen få som hjärtat mitt behagar  
se då är du, min vän, orsaken till mitt fall  
som har övergivit den, som dig älskat över allt

Ett glatt och ljuvligt sinn, lilla vän om du är trogen  
du finna skall hos mig, fastän jag ej är mogen  
men inom några år, se då blir jag tillreds  
kom då och skänk mig tro, se då bliver jag tillfreds

Kom då och skänk mig tro, se då blir jag förnöjder  
allt jordiskt vara må, ty här finns inga fröjder  
men Gud han nådig är, han hjälper mig förvisst,  
han frälsar mig från allt, och han hjälper mig till sist

Kan hända tycker du att jag är allt för ringa  
och har en annan kär, som i ditt hjärta svingar  
men rikedom och guld så lätt försvinna kan  
men kärleken står kvar, den aldrig slockna kan

Jag lägger pennan ner, jag vill ej mera skriva  
jag svingar mig i säng, att njuta en god vila  
men i min dröm så söt är du min vän hos mig  
men när jag vaknar upp, se då är vännen långt från mig

Detta skillingtryck gavs ut första gången år 1891 med titeln "En ny kärleksvisa". Det ingick i Katarina Lundstedts repertoar, som annars bestod mest av danstrallar och småvisor. Katarina levde i trakten av Hassela från år 1876 till 1962. Hon var dotter till storspelmannen Korp-Erik.

Johanna, Katarina, Emma, Kersti

Trad. arr: Johanna



## TAR DU E DELLBOSKA

Tar du e dellboska visst blir du e dellbo  
hej hifsa på kila byxa och sex kilar i luvo  
tre kila re och tre kila blå och en mitt uppå kullo

Delsbopöjkan ska ut och fria och alle jänter vänter  
andra pöjkar på friarfärda får nej av alle jänter  
men våra är bra och döm vill vi ha å min heter fell Bränte

Han är starsk och styv i rygga och kvick i truta te kväda  
han är vacker och fin i syna och starsk som flere karlar  
men slör nån om den så slör han igen och så ska  
pöjkarne vara

Den här visan lärde Emma sig som tonåring av Britt Marie Swing. Hon kan ha  
råkat göra om texten lite under åren men ser det som ett bevis på att  
traditionen lever och förändras så som den alltid gjort.

Emma, Görgen, Tomas

Trad. arr: samtliga medverkande

## TVÅ RYSKA SATELLITER

Två ryska satelliter, de skulle ut på drift  
och bägge var de glada för att få komma ut på vift  
men ingen hade knorr uppå svansen

Från Betokhem de sändes att runt kring jorden fly  
och vända Sovjetnosen emot himlens höga sky  
och där fick de hålla balansen

Och Krustjof stod och glodde på Sputniks himlafärd  
ett pip från skyn gick neder över Kutchins huvudgård  
i Delsbo fick vi kika på glansen

Men vi som bor på jorden i slott och enkelt tjäll  
får frukta att i skallen vi kanhända får en smäll  
när ryska krumelurer gå i dansen

Och månens blanka klot på de flygande såg ner  
den första han var ensam men den andre tagit med  
en vovve som fick vifta med svansen

Och runt kring jordens torva det går med väldig fart  
tvåhundra två minuter men lillhunden dog rätt snart  
han offra fick sitt liv i stjärneglansen

Amerika ser med avund på glansen österut  
där skrattande sovjeter upp till månen längtar ut  
med glädjetjut och knorr uppå svansen  
Snart USA uppsände en dito mackapär  
trots att de ej fick äran att få göra premiär  
men det sa pang och ner föll elegansen

Denna musikaliska betraktelse av Albin "Movitz" Lindqvist, folkskol-lärare i Näsvisen, publicerades 1966 i Hälsinglands Tidning. Därifrån plockades den upp av Karin Grellsson. Hennes strålande tolkning till gitarr finns bland Svenskt Visarkivs inspelningar och kan hittas där eller på arkivet i Järvsö.

Kersti, Emma, Kat arina, Johanna, Jonas

Text och musik: Albin Lindqvist

Arr: Kersti

## Se fåglarna på dessa gröna kvistar

Se fåglarna på dessa gröna kvistar  
de sitter där och sörjer all sin tid  
de sörjer för den vän de haver mistat  
de sörjer för den vän de ej kan få

Sent en afton flickan låg och tänkte  
hon tänkte på den vän hon ej kan få  
då hasteligt hon sig till klädnad förde  
och hasteligt till skogen månde gå

Men när som hennes fader detta märkte  
att hans äldsta dotter borta var  
då hasteligt han sig i rustning förde  
och hasteligt till skogen månde gå

Kristian, Kristian, du mig älskar  
kristian, Kristian, hjälp mig om du kan  
ty döden den står i min faders händer  
o dyre fader, spar vårt unga liv

Men när som hennes fader detta hörde  
så drog han fram den stora mördarkniv  
och den stack han igenom bådass hjärtan  
att båda två i skogen mördad blev

De båda två blev lagd på samma båren  
de båda två blev lagd i samma grav  
de båda två blev lagd i samma kista  
och båda två de fick en stödjestad  
på deras grav planterades en lilja  
som varje afton vissnar bort och dör  
men andra morgon står den frisker åter  
liksom det röda Kristians blodet var

En ovanlig visa efter Maria Hansson, född 1887 i Grängsbo, Alfta. Visan har lånat en del fraser och strofer från andra visor men har en ovanlig handling där fadern mördar både sin dotter och hennes älskare. På Svenskt Visarkiv finns den bara dokumenterad i två fall, båda från Alfta, vilket gör att man kan anta att det handlar om en visa som sjungits lokalt i trakten.

Johanna  
Trad. arr: Johanna

## I DENNA LJUVA SOMMARTID

I denna ljuva sommartid  
gå ut min själ och gläd dig vid  
av rika löv är grenen full  
och jorden täcker i grönt sin mull

De fagra blommors myckenhet  
med större prakt och härlighet  
än Salomos dig gläder

När jag hör trastens klara sång  
och lärkan jublar dagen lång  
då kan jag inte tåga still  
min lovsång ska ljuda så länge jag finns till

De fagra blommors myckenhet  
med större prakt och härlighet  
än Salomos dig gläder

Velanes Anna från Gnarp sjöng denna melodi till texten "Allena Gud i  
himmelrik". Kersti tar sig friheten att välja en av sina favorittexter, ursprungligen  
skriven på tyska av prästen Paul Gerhardt, i mitten av 1600-talet.

Kersti, Görgen, Tomas

Trad. arr: samtliga medverkande

## En visa vill jag sjunga

En visa vill jag sjunga fast tiden den är kort  
den handlar om två vänner som från varandra gått  
de löste upp ett kärleksband, som de hopbundit har  
det var ej första gången som falskhet brunnit har

Jag minns så väl de orden, som du med mej har talt  
jag minns de stunder alla, som du med mej utvalt  
de flyta bort som bäckar små, de synas aldrig mer  
de kommer aldrig åter, de synas aldrig mer

Ditt vackra tal och lynne det har förvirrat mig  
och dina blomsterkinder de har bedragit mig  
men likväl hoppas jag uppå Gud hjälper mig ändå  
om jag dig ej får äga, om jag dig ej kan få

Visst skulle det mig glädja om jag dig kunde få  
uti min brudstol träda, hur snart det än må ske  
du får väl glädja dig en tid hur länge det dock blir  
ty snart kan sorgen komma och även träffa dig

Mitt bröllop skall jag fira men på ett annat sätt  
i graven får jag vila med sorg uti mitt bröst  
min bröllopssal skall bli min grav, när jag från världen far  
och denna jordens nöjen jag lämnar åt dig kvar

Adjö, du forna sällhet, adjö, du forna vän  
adjö, du dygdens tärna på dig jag mycket tänkt  
adjö, du lundens gröna blad, som gjort mitt hjärta glatt  
fast jag med sorg och smärta snart möta skall min grav

Text ur en handskriven visbok från 1902.  
Melodi efter Helge Nilsson, Bergsjö.

Katarina, Tomas, Görgen

Trad. arr: samtliga medverkande

## O KRISTI DU SOM LJUSET ÄR

O kristi du som ljuset är dig kan ej mörker bliva när  
vi skåda upp i tron till dig när solens ljus fördölja sig

Till tröst för alla är du satt beskydda oss i denna natt  
att vi i dig må hava ro och i din hägnad trygga bo  
när våra ögon sluta sig låt själen njuta frid i dig  
ditt ord oss alltid lyse så att vi i synd ej sova må

Du frälste oss från synd och skuld med korsets död  
o Jesu huld  
du vorden är vår själatröst så hjälp dem som du återlöst

Gud fader son och ande blid oss alltid när och stå oss bi  
den heliga treenighet ske pris och lov i evighet

Koral efter Olof Jonson, Rogsta. Latinsk psalm från 500-talet.

Emma,

Trad. arr: Emma

## Två kärleksvisor

Skall jag då ensam gå, i alla mina dagar  
och ej den vännen få, som hjärtat mitt behagar  
ja, då är du min vän orsaken till mitt fall  
du övergivit den, dig evigt sörja skall

Ifjol så hade jag en vän, i år har en annan tagit den  
nu låter jag den vännen fara, han får vara bland de rara  
nog får jag mej en annan igen

Två kärleksvisor efter Karin Olsson från Färila.

"Skall jag då ensam gå" verkar vara en lokalt sjungen visa. Bara två uppteckningar finns i Svenskt Visarkivs register, den ena från Färila, den andra från Alfta.

"I fjol hade jag en vän" är en strof som förekommer i en längre visa som börjar spridas genom skillingtryck på 1830-talet. Visan finns i många varianter.

Johanna, Ola

Arr: samtliga medverkande

## Kråkvisan

Bonden, han körde i timmerskog  
trelalele, i timmerskog  
där fick han höra huru kråkan gol  
trelalele, huru kråkan gol

Bonden, han spände sin båga till knä  
han sköt denna kråka i det lägsta trä

Den kråka var nyttig till mångengod ting  
av gumpen fick skomakarn en tummaring

Av tarmarna gjorde de tömmar och rep  
av skrovet så gjorde de ett gångande skepp

Av vingarna gjorde de segel och mast  
av rompen så gjorde de en sopekvast

Av dunen så gjorde de bolstrarna fem  
förutan den kudden, han slits nog än

Av huden så gjorde de tolv par skor  
förutan de tofflor, de skänkte klockarmor

Köttet, det salta de i tunnor och kar  
förutom de slemser, de slängde åt han far

Av nacken så gjorde de en kyrkeknapp  
av näbbet så gjorde de en tunnetapp

Av strupen så gjorde de en blåsande lur  
trelalele, en blåsande lur  
han hördes ifrån Öster- och till Västergyllen ut  
trelalele, till Västergyllen ut

En vanlig ballad i hela Norden, äldsta belägget finns från Danmark 1642. I Sverige känner vi till 189 olika varianter, den här kommer från Sandarne, upptecknad av August Bondeson.

Katarina, Johanna, Emma, Görgen, Ola, Tomas

Arr: samtliga medverkande



## LARS PERSSON

Lars Persson haver friat till mig  
allt uti dessa dagar  
men storligen bedragen han sig  
om han tror han mig behagar  
han hade ko, han hade get  
han hade stuga, han hade vreet  
han hade so, trinder och fet  
han hade båt och nät  
tror han han får mig lurar han sig  
men han har så fagra ögon

Int bryr jag mig om so eller get  
och inte heller om hans ängar  
int bryr jag mig om stuga och vret  
och inte heller om hans pengar  
jänter i rad vill honom ha  
öcken han vill så kan han få ta  
int bryr det mig öcken det blir  
hur han sig snor och vrir  
men likväl går jag och tänker uppå  
att han har så fagra ögon

En visa upptecknad av Delsbostinan Ida Gavell Blumenthal, varav den andra versen är skriven av henne själv.

Kersti, Emma, Urban  
Arr: samtliga medverkande

## SULLAN LULLAN LITET BAR

Sullan lullan litet bar mamma såt å nysta gar  
pappa kasta korne piga let i horne  
dalgöbben styrde svarstkatta drog  
får jag låne vingan den  
va´ ska du mä-en  
far öpp i Gullåsen  
där gale götjen  
där växe lötjen  
där är juli sång där är sölesång  
där sett e söle mä e gullbla ti mön

Vaggvisa som jag hört min mamma och moster sjunga, visan finns nedtecknad med två verser efter Signe Widholm från Bergsjö.

Emma

Trad. arr: Emma

## Sullan lullan

Sullan lullan lite bar  
stor i röva som e kvar  
som ha så många fara

Först en klockare och sen en präst  
och sen två andre karla

En från Skåne och en från Lund  
och sju och tjugo från Östersund

Förutom de studenter och djäknar  
som inga människa räknar

bar = barn, e kvar = en kvarn, fara = fäder

En vanlig visa som finns i många varianter, denna efter Agnes Gårder, Ljusdal.

Johanna

Trad. arr: Johanna

## **GULLVAGNEN**

Gossen han har en liten gullvagn  
i den så brukar han åka  
en liten gullpiska har han i sin hand  
hälsar så många han råkar  
hästar och vagnar haver han nog  
pigor och drängar till husets behov  
och många små pullor på taket

Kersti

Trad. arr: Kersti

---

## **Sov i ro**

Sov i ro mitt lilla barn  
tids nog får du vaka  
tids nog se den onda värld  
och dess ondska smaka

Världen är en sorgeö  
bäst man andas skall man dö  
och bli mull tillbaka

Text: C M Bellman

Katarina

Trad. arr: Katarina

## LÅNGT BORST I SKOG

Långt borst i skog där ligger ett bärg  
så underligt ett bärg så vackerst ett bärg  
bärke ligger långt borsti skogen  
uppå det bärg där växer en rot  
så underlig en rot så vacker en rot  
rota på bärke  
bärke ligger långt borst i skogen

Uppå den rot där växer ett trä  
så underligt ett trä så vackerst ett trä  
träe på rota rota på bärke  
bärke ligger långt borst i skogen  
uppå det trä där växer en kvist  
så underlig en kvist så vacker en kvist  
kvista på träe träe på rota  
rota på bärke  
bärke ligger långt borst i skogen

Uppå den kvist där växer ett bo  
så underligt ett bo så vackerst ett bo  
boe på kvista kvista på träe  
träe på rota rota på bärke  
bärke ligger långt borst i skogen  
uppå det bo där växer en fuggel  
så underlig en fuggel så vacker en fuggel  
fuggeln i boe boe på kvista  
kvista på träe träe på rota  
rota på bärke  
bärke ligger långt borst i skogen  
Uppå den fuggeln där växer en näbb  
så underlig en näbb så vacker en näbb  
näbben på fuggeln fuggeln i boe  
boe på kvista kvista på träe  
träe på rota rota på bärke  
bärke ligger långt borst i skogen

Ut ur den näbb där växer en sång  
så underlig en sång så vacker en sång  
sången ur näbben näbben på fuggeln  
fuggeln i boe boe på kvista  
kvista på träe träe på rota  
rota på bärke  
bärke ligger långt borst i skogen

Visa upptecknad i Delsbo av Delsbostintan Ida Gavell Blumenthal. De två sista verserna om näbben och sången diktade Kersti snabbt då vi tyckte att berättelsen borde fortsätta lite till efter det att Fuggeln dykt opp.

Emma, Katarina, Johanna, Kersti

Trad. arr: samtliga medverkande